

Fenomeni

Zaboravljeni datum ili ime kao simbol pripadnosti

piše_tatjana dadić-dinulović
foto_ana kostić

Znate li ko su Milan Rodić, Luka Vasović, Anton Tomić, Šimun Anić, Labud Šćepanović, Juraj Podolšak, Petar Jović, Ištvan Šandor, Ramadan Hima, Rudolf Urek, Pašaga Sahagić, Petar Mihajlović, Latif Šerif, Alber Eder, Radovan Stefanović i Mujo Mitraljezac? I šta je prvo što pomislite kada sva ova imena vidite na jednom mestu? Kako nas ime svrstava i određuje? Ili to radimo unapred, sami?

Sasvim slučajno, pošto sam pre vremena stigla na dogovoreni sastanak, odlučila sam da, umesto da čekam na ulici, uđem na Groblje oslobodilaca Beograda 1944. Sećate li se tog mesta? Kada sam išla u osnovnu školu, vodili su nas svakog 20. oktobra da položimo cveće na grobove mnogih imenom poznatih i nepoznatih ljudi koji su poginuli u borbama za oslobođenje Beograda od nemačke okupacije. Bila je to uvek svečana prilika i bili smo, najčešće, uzbuđeni i pomalo tužni iako nikoga od njih nismo poznavali. Dok smo na stepenicama na ulazu stajali mirno i u svečanoj tišini, podsetili bi nas na činjenice koje smo brzo i lako zaboravljali jer nam istorija nije bila previše zanimljiv predmet - u borbama za oslobođenje Beograda poginulo je blizu 3.000 vojnika Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije i gotovo 1.000 boraca Crvene armije, dok je na Groblju oslobodilaca Beograda sahranjeno 2.213 vojnika. Kada smo malo porasli, a čini mi se da je to bilo već od petog razreda osnovne škole, tamo nas više nisu vodili. Kasnije smo se takmičili u poznavanju istorije, na nacionalnom takmičenju Tito-revolucija-mir. I što smo više učili o tom periodu naše istorije, sve smo manje znali. A onda smo, čini se, sve to zaboravili.

I dok sam u svojoj neplaniranoj poseti čitala imena ljudi na nadgrobnim pločama, iznenadila sam se shvativši jednu važnu, takođe zaboravljenu činjenicu - svi su, bez obzira na poreklo ili nacionalnost, ležali jedni pored drugih, neki čak u istim grobnicama, poginuli za zajedničku ideju. Setila sam se zatim velikog slavlja ovog leta u muslimanskom delu Mostara posle pobede reprezentacije Turske nad Hrvatskom na Svetskom prvenstvu u fudbalu. Slavilo se i skandiralo Turskoj i mahalom turskim

atmosferu na fudbalskim utakmicama između reprezentacija Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine, u Sarajevu i Beogradu, u kvalifikacijama za Svetski kup u fudbalu 2006 – fudbalska linija fronta ili fudbalski meč se sprema da zarati. Te godine su navijači iz Banjaluke došli u Beograd da navijaju, ali ne za reprezentaciju zemlje u kojoj žive. Ili kada je visoki funkcioner srpske vlade, pripadnik mađarske nacionalne zajednice, gostujući u jednoj televizijskoj emisiji neposredno pred početak vaterpolo utakmice između Srbije i Crne Gore i Mađarske u Beogradu, upitan za koga će navijati te večeri, rekao: "Navijaću za boljeg." Tada je Mađarska važila za favorita. Setila sam se, takođe, kako je moja prijateljica, lekar, devedesetih morala da promeni prezime kako bi dobila mogućnost da specijalizira na jednoj beogradskog klinici, iako je bila jedan od najboljih studenata u generaciji. Njeno devojačko prezime bilo je veoma čudno i jasno je govorilo o njenom poreklu. "Niko neće hteti da se leči kod vas. Dobićete posao ukoliko promenite prezime", rekli su joj. I promenila ga je.

U vreme kada sam odrastala moja porodica i okruženje u kom sam živela nisu pridavali važnost nacionalnom ili verskom poreklu. Ne sećam se da mi je to ikada bilo važno. Tako su me vaspitavali. Da sam ista kao i svi drugi. Da moje ime i prezime o meni ne govore mnogo. Roditelji moje najbolje prijateljice, sa kojom sam se družila tokom čitavog školovanja, bili su Hrvati iz Dalmacije i slavili su katolički Božić. Da su drugačiji shvatila sam tek mnogo godina kasnije, prisećajući se nekih postupaka i reči njenog oca. Mi nismo slavili verske praznike. Osim što je moja baka po mami za Uskrs farbala jaja. Mnogo sam sa svojim roditeljima putovala po zemlji, takmičila se u ritmičkoj gimnastici u gotovo svim krajevima Jugoslavije. Ljudi koje sam tamo sretala i upoznavala bili su deo jedne velike zemlje u kojoj se različitost podrazumevala. I u kojoj ime nije bilo važno. I kako smo onda zaboravili 20. oktobar? Zato što smo poverovali da su naši vojnici iz Drugog svetskog rata bili manje Srbi, Hrvati, Jevreji ili Muslimani?

Ne morate da se sećate partizana. Ali, ako budete pročitali ovaj tekst, idite da obidete Groblje oslobodilaca Beograda 1944. godine. Nalazi se u centru grada, jednu autobusku stanicu od Vukovog spomenika. I pogledajte kroz veliku kamenu kapiju unutra. Nije važno kako se zovete. Tamo vas niko neće dirati.